

Висновки. Таким чином, класифікація грошових потоків за наведеними ознаками має важливе значення для аналізу фінансового стану підприємств торгівлі та підвищення ефективності системи управління.

Список літератури

1. Звіт про рух грошових коштів [Текст] : положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 4 : [затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.89 р. №291 (зі змінами та доповненнями станом на 13.02.03р.)] // Курсом реформ-облік : навч.-практ. посібник. – Дніпропетровськ : Баланс – Клуб, 2003. – 167 с.

2. Бланк, И. А. Финансовый менеджмент [Текст] / И. А. Бланк. – Житомир : ЖТГ, 1999. – 538 с.

3. Віденко, В.Ф. Гроші та їх функції [Текст] : навч. посібник. / В. Ф. Віденко. – К. : Основи, 2001. – 180 с.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© Т.В. Андросова, П.Л. Грицько, 2009.

УДК 65.014.1:339.13.027

О.М. Филипенко, канд. екон. наук, доц.

І.В. Зінов'єва, асп.

РОЛЬ І МІСЦЕ АНТИКРИЗОВОЇ СТРАТЕГІЇ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Обґрунтовано необхідність у розробці та використанні антикризової стратегії на торговельному підприємстві. Визначено місце антикризової стратегії в системі антикризового управління.

Обоснована необходимость в разработке и использовании антикризисной стратегии на торговом предприятии. Определено место антикризисной стратегии в системе антикризисного управления.

The necessity to develop and use anticrisis strategy in trade enterprises is substantiated. The place of anticrisis strategy within the anticrisis control system is determined.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У розвитку будь-якого підприємства існує ймовірність настання кризи. Причиною цього є вплив нестабільного навколишнього середовища і неадекватні дії самих підприємств. Виникає необхідність у зниженні впливу невизначеності на діяльність підприємства, підвищення його здатності протистояти непередбаченим ситуаціям, визначення пріоритетних напрямів діяльності. Саме тому значно зростає значення аналізу й

обґрунтування стратегії розвитку підприємства, яка спрямована на своєчасне запобігання і вихід із кризових ситуацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основним питанням стосовно виявлення причин виникнення кризи на підприємстві та розробки запобіжних заходів щодо їх подолання було присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: І.А. Ансоффа, С.Г. Беляєва, І.О. Бланка, Л.С. Бляхмана, О.П. Градова, В.М. Гриньової, А.Г. Грязнової, Г.П. Іванова, М.О. Кизима, Є.М. Короткова, В.І. Кошкіна, Є. Майєра, В.С. Пономаренка, Т.О. Резнікової, Г. Саймона, Д. Шіма, Г.О. Шредера та ін. Але, на нашу думку, недостатнього висвітлення набув розгляд даних питань саме для підприємств торгівлі.

Мета та завдання статті. Основною метою даної статті є визначення ролі і місця антикризової стратегії в процесі антикризового управління торговельним підприємством. Обґрунтування необхідності розробки і використання стратегії антикризового управління для запобігання кризи на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кризові явища представляють загрозу економічній стійкості підприємств, але, не дивлячись на це, вони – закономірність і необхідність розвитку.

Якщо криза на підприємстві є не надто глибокою, то її можна подолати шляхом реалізації оперативних заходів у рамках існуючої стратегії розвитку підприємства, коли процес руху до кризи не набрав кумулятивного характеру.

Однак, рішення, що приймаються на ранніх стадіях, базуються, як правило, на досить слабких і тому не завжди вірогідних сигналах про виникнення кризової ситуації.

Якщо ж підприємство переводиться на режим антикризового управління, виникає необхідність реалізації таких стратегічних рішень, що приймаються на основі більш повної та точної інформації, яка відбиває реальний господарський і фінансовий стан підприємства.

Використання стратегічного управління дозволяє забезпечити стійкий розвиток підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища шляхом моніторингу стану мікро- і макросередовища, сканування внутрішнього середовища на основі ресурсного аналізу, застосування інформаційних технологій, захисних механізмів ризик-менеджменту, бюджетування. Поєднання цих прийомів сприяє ранньому виявленню та адаптації до слабких сигналів кризової ситуації, що народжується [3].

Стратегічний підхід до організації антикризового управління обґрунтовується в колективній монографії за редакцією Н.Г. Данілочкіної, яка відокремлює терміни «стратегія запобігання неспроможності та банкрутству» і «тактика протидії банкрутству». Згідно з цим підходом, стратегія запобігання банкрутству розглядається як постійна складова загальної стратегії суб'єкта господарювання, головним завданням якої є завчасне виявлення кризових тенденцій і визначення заходів протидії, тоді як тактика протидії банкрутству орієнтована на поточний період діяльності та оцінку вірогідності настання банкрутству в найближчий період часу [2].

Дане визначення доповнює підхід, наведений у праці А.І. Пушкаря, А.М. Тридіда і А.Л. Колоса, які підкреслюють, що антикризове управління має стратегічний характер і полягає в оперативному реагуванні на прояви кризоутворюючих чинників, які свідчать про негативні тенденції, що намітилися, шляхом своєчасної розробки і реалізації актуальних антикризових програм [4].

На думку вчених С.К. Рамазанова, О.П. Степаненко, Л.А. Тимашова систему стратегічного управління можна визначати як гнучке багатопланове управління, націлене на конкурентоспроможне існування підприємства в довгостроковій перспективі, яке включає визначення цілей і стратегій підприємства, розробку і забезпечення виконання системи планів, удосконалення підприємства та окремих його підрозділів [5].

Таким чином, система антикризового управління підприємством є однією з найважливіших складових стратегічного управління.

У сучасній економіці антикризова стратегія підприємства відіграє визначальну роль у забезпеченні ефективності діяльності підприємства, оскільки направлена на її всі основні сфери діяльності, і є засобом управління ефективністю підприємства, управління змінами і пошук альтернативних рішень.

У рамках антикризового управління антикризову стратегію слід розглядати як інструмент антикризового управління, що спрямований на відновлення функцій та платоспроможності підприємства, здійснення організаційно-економічних та технологічних перетворень.

На думку вчених Л.В. Кулікова, О.А. Войтович стратегія антикризового управління дозволяє сконцентрувати зусилля на оптимальному варіанті, що не суперечить прийнятому курсу розвитку підприємства. Розробка антикризової стратегії дозволяє цілеспрямовано залучати фінансові ресурси в ті сфери, які можуть принести максимальну економічну вигоду [7].

Антикризова стратегія, на думку вченого Г.А. Александрова, являє собою програмний документ, що містить назву цілей (кінцевих і проміжних), ресурси і засоби їх залучення, технологію вирішення завдання щодо виведення підприємства з кризи (структура організації, формули поведінки персоналу, правила фінансової і маркетингової діяльності) [1].

Необхідність у розробці стратегії антикризового управління, всі зусилля якої зосереджуються на шляхах і засобах виходу з кризи, на думку В.М. Кафидова виникає коли криза стає неминучою і її неможливо усунути або уповільнити [8].

Суть стратегії антикризового управління на думку вчених А.М. Штангрет та О.І. Копилук полягає у використанні концепції „від майбутнього до сучасного, а не від минулого до майбутнього”, у частковому відході менеджерів від управлінського раціоналізму, у систематичному подоланні опору зовнішнім змінам у реалізації наміченої стратегії [6].

Вчені А.М. Штангрет та О.І. Копилук виділяють наступні класифікаційні ознаки антикризової стратегії:

- організаційні (прямої дії) – направлені на раціональне використання виявлених резервів підприємства;
- управлінські (системної дії) – пов’язані з удосконаленням системи планування, контролю і спрямовані на створення ефективної системи управління елементами відворювального процесу.

Стратегію антикризового управління К.В. Огульчанська визначає як сукупність дій та послідовностей управлінських рішень, що дозволяє оцінити, проаналізувати і розробити необхідну систему впливу на оздоровлення підприємства з метою запобігання його банкрутства [3].

Таким чином, аналізуючи вище наведені визначення антикризової стратегії можемо виокремити основні функції стратегії антикризового управління:

- оцінка поточного стану підприємства, достовірність і обґрунтованість планованих заходів і здійснення контролю за процесом його реалізації;
- пошук швидкого шляху виходу підприємства з нестабільного становища;
- підвищення стійкості підприємства до змін навколишнього середовища;
- визначення напрямку діяльності підприємства, який підвищить конкурентоздатність підприємства та виведе з кризового стану;

– використання всіх наявних ресурсів для досягнення намічених цілей підприємства.

Можемо відзначити, що основною головною метою антикризової стратегії є пошук шляхів та засобів виходу підприємства з кризового стану.

–

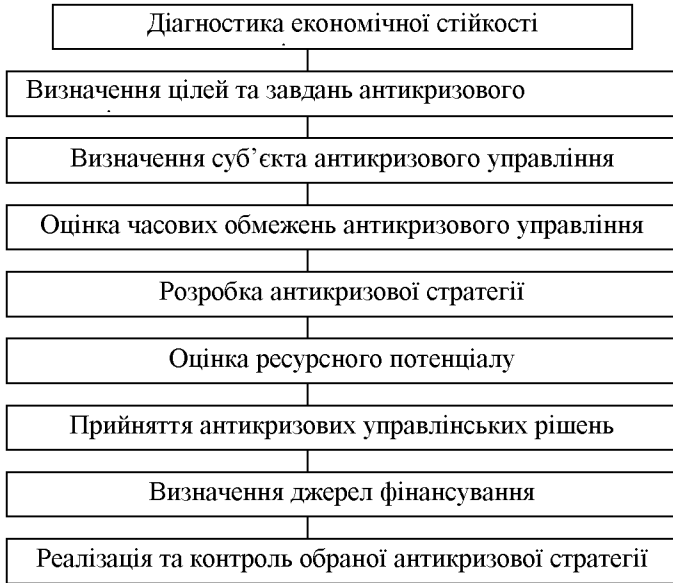

Рисунок – Процес антикризового управління торговельним підприємством

Для досягнення поставленої мети при розробці антикризової стратегії керівництву необхідно вирішити наступні завдання:

– систематична діагностика зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства;

– збір, обробка, аналіз інформації про чинники, які формують ринкове оточення підприємства;

– виявляти основні чинники, здатні ослабити стійкість підприємства;

– розробляти систему показників-індикаторів, специфічних для даного підприємства, сформовану з врахуванням особливостей стійкості підприємства;

– прогнозувати можливі сценарії розвитку кризи, що виникла під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників для подальшого моделювання напрямлень його розвитку;

– у випадку виявлення найменших ознак кризи – впровадити підготовку змін системи управління і контролю;

– розробляти систему показників і періодично проводити аналіз техніко-економічного стану;

– у випадку виникнення кризової ситуації – розробити план виведення підприємства з такого стану;

створювати ефективну систему контролю за реалізацією стратегії виведення підприємства з кризи.

Як було зазначено вище, стратегія антикризового управління є однією з найважливіших складових антикризового управління підприємством.

На рисунку представлений процес антикризового управління, в якому стратегія антикризового управління відіграє ключову роль, так як дозволяє підприємству досягти поставлених цілей, адаптуватися до нестабільного навколишнього середовища, розпізнати проблеми діяльності підприємства та використати всі наявні ресурсні можливості для підвищення ефективності роботи підприємства.

Висновки. Отже, нестабільність ринкового середовища, неповнота інформації про його майбутній стан і вплив на підприємство викликає необхідність розробки стратегії антикризового управління, яка забезпечує стабільність розвитку підприємства.

Розробка антикризової стратегії дозволяє приймати ефективні управлінські рішення, пов'язані з розвитком підприємства в умовах зміни зовнішніх і внутрішніх чинників, ослабити їхні негативні наслідки, а також забезпечувати подальше зростання підприємства, тобто воно є інструментом подолання невизначеності.

Таким чином, в умовах динамізму зовнішнього середовища виникає необхідність у використанні стратегії антикризового управління, яка дозволяє формувати адаптивний механізм підприємства до мінливих умов ринку.

Список літератури

1. Александров, Г. А. Антикризисное управление : теория, практика, инфраструктура [Текст] / Г. А. Александров; отв. ред. Г. А. Александров. – М. : БЕК, 2007. – 544 с.

2. Ананькина, Е. А. Контроллинг как инструмент управления предприятием [Текст] / Е. А. Ананькина, С. В. Данилочкин, Н. Г. Данилочкина; под общей редакцией С. В. Данилочкина – М. : Аудит ЮНИТИ, 1998. – 279 с.

3. Огульчанська, К. В. Розробка антикризової стратегії підприємства з урахуванням інноваційної складової [Текст] / К. В. Огульчанська // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечение иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2008. – Ч.2 – С.763–767.

4. Пушкарь, А. И. Антикризисное управление : модели, стратегии, механизмы [Текст] / А. И. Пушкарь, А. Н. Тридел, А. Л. Колос. – Харьков : Модель Вселенной, 2001. – 452 с.

5. Рамазанов, С. К. Технології антикризового управління [Текст] / С. К. Рамазанов, О. П. Степаненко, Л. А. Тимашова. – Луганск : СНУ ім. В. Даля, 2004. – 192 с.

6. Штангрет, А. М. Антикризове управління підприємством [Текст] / А. М. Штангрет, О. І. Кошилок – К. : Знання, 2007. – 335 с.

7. Визначення стратегії антикризового управління [Електронний ресурс]. – Електронні текстові дані (17 Кб). – Режим доступу : <www.rusnauka.com/11_EISN_2008/Economics/30457.doc.htm>.

8. Роль стратегії в антикризовому управлінні [Електронний ресурс]. – Електронні текстові дані (227 Кб). – Режим доступу : <baitas.lzuu.lt/~mazylis/julram/14/28.pdf>.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© О.М. Филипенко, І.В. Зінов'єва, 2009.

УДК 659.113.21

Н.М. Смольнякова, доц.

А.М. Волосов, ст. викл.

ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Здійснено узагальнення, систематизацію існуючих принципів і методичних підходів до оцінки економічного потенціалу підприємства, зокрема: оцінки наявності та оцінки реалізації потенціалу. Наголошується на необхідності врахування переваг і недоліків певних методичних підходів під час обґрунтування їх вибору для оцінки потенціалу.

Обобщены и систематизированы существующие принципы и методические подходы к оценке экономического потенциала предприятия, в частности: оценки наличия и оценки реализации потенциала. Акцентируется необходимость учета преимуществ и недостатков определенных методических подходов во время обоснования их выбора для оценки потенциала.

The existent principles and methodical approaches to the estimation of enterprise's economic potential, particularly estimations of presence and achieving of potential are generalized and systematized. The necessity of account of advantages